

— Andrej Pešta, zvaný Korádo (*25. 11. 1921)

Pan Pešta dnes žije v Letovicích, kousek od Brna, ve svém vlastním domě. Je mu 86 roků, narodil se dávno před Mnichovskou dohodou a druhou válkou a je pamětníkem, pokud mu paměť slouží. V takovém věku někdy slouží, někdy neslouží.

Znám ho dobře ještě z časů Svazu Cikánů-Romů v Brně. To bylo v létech 1968-73. Pracoval tam jako redaktor, fotograf a tiskař novin *Romano Lil*, prvních romských novin v tehdejší Československu a možná i v Evropě. Snad jen ve třicátých letech 20. stol. vycházely v Rusku, tehdy již Sovětském Svazu, noviny *Romani Zarja*.

Říkali jsme mu Korádo, podle komisaře v tehdy běžícím televizním seriálu o sicilské mafii, trochu v legraci, trochu vážně. Byla to narážka na jeho italského tatínka a maminku z Malty i místa narození. Pravda je, že pan Pešta dodnes mluví italsky, i když, jak říká, hodně zapomněl. Kde by se jen mohl tak dobře italsky naučit, kdyby neměl italské předky? Ale jak je možné, že se jmenuje tak neitalsky? Těžko říct – a Andrej Pešta si ze svého dětství pamatuje už jen útržky. Nesporným faktem je, že jeho životní osudy byly plny dobrodružství a napětí. Stojí za to je zaznamenat.

Milena Hübschmannová se s ním seznámila už koncem padesátých let ve Spišské Nové Vsi jako mladá dívka, která se zajímala o Romy na Slovensku, a na místním úřadě jí poradili, aby se obrátila na Andreje. Ten jí skutečně velmi pomohl. Od té doby se datuje jejich vzájemné přátelství.

Milena vždy chtěla o Andrejovi napsat, nezbyl jí k tomu čas. Zůstalo to na mně, který o tom, jak to všechno bylo, zná mnohem méně, přece však stále více než ostatní kolem. A tak tímto medailonkem plním i já svůj dluh vůči Mileně.

Pokouším se zrekonstruovat životní příběhy pana Andreje Pešty. Doba jeho nejútlejšího mládí tone poněkud v mlhách. Nezbyvá než spolehnout se na vzpomínky našeho hrdiny a vzít je za bernou minci, byť se tím vystavujeme nebezpečí vzniku legendy. Ale cožpak člověk ve věku 86 let, po nesporně pohnutě prožitém životě, nemá nárok stát se legendou?

Pan Pešta Andrej se narodil v roce 1921 italskému otci a maltézké matce. Bylo to někde v prostoru měst Fainza, Rimini, a Ravena. Jeho otec byl pilotem a bojoval v první světové válce. Zemřel brzy, stejně jako Andrejova matka. Takže Andrej už od malička prožívá krušné dětství, které tráví u svých příbuzných, otcových bratrů. V patnácti letech se ocitá s těmito bratry na Podkarpatské Rusi. To už byl rok 1937 a v Itálii nastupuje Mussoliniho fašismus. Zřejmě před tímto nebezpečím zde hledali Andrejovi strýcové azyl.

| Andrej Pešta | foto: Antonín Hübschmann |

Andrej se na Podkarpatské Rusi nepochybně dostává do kontaktu s místními Romy, protože ve víru pohnutých válečných událostí mu nic jiného nezbývalo. Zřejmě mezi nimi žil, nacházející mezi nimi své útočiště. Tady se také naučil dobře romsky. Na Podkarpatské Rusi dochází i ke změně jména. Nové jméno Andrejovi jistě mohlo usnadnit život, protože neprovokovalo zbytečně cizokrajným nádechem, který mohl být značně podezřelý. Andrej tu už začíná žít samostatně, hledá si obživu, jak se dá, snaží se vyučít a než se nadá, začíná válka.

Ve dvaceti letech narukoval Andrej Pešta do Svobodovy armády a prožil s ní i první boje jako tankista. Pracoval dokonce nějakou dobu ve Svobodově štábu. Brzy však byl vyslán znovu do Itálie, protože znal jazyk, a zde bojoval na straně partyzánů až do konce války. Jeho smýšlení bylo na straně komunistů a jako takový nemohl zůstat trvale v Itálii, kde se po válce upevnil kapitalistický řád, proto se znovu vrací do Československa.

Nejprve pracuje jako řidič těžkého trofejního amerického nákladáku v Písečné na Jeseníku v továrně na papír, brzy se však stává komisářem pro vystěhování Němců v Jeseníku.

V roce 1950 se ocitá ve Spišské Nové Vsi. Při práci studuje večerní průmyslovku a po jejím absolvování se stává vedoucím různých zámečnických provozů, výrobní na ventilátory, staví továrenské haly a výrobní vrtacích souprav. Nepochybně prožívá hektický život. V letech 1960-64 se stává poslancem při městském národním výboru ve Spišské Nové Vsi, což dosvědčuje i jeho společenské postavení v tomto městě. Čtrnáct let života, která Andrej Pešta ve Spišské Nové Vsi prožil, je nejpodstatnější pro jeho napojení na místní romskou komunitu. Nečinilo mu to potíže, protože už jako jinoch s Romy žil. Vzal si zde ženu, olašskou Romku, a s ní poznal romské prostředí a život místních Romů. V této době se také poznal s Milénou Hübschmannovou a uváděl ji do romského prostředí. Škoda, že nám o této spolupráci Milény nemůže již nic říci.

Koncem šedesátých let se Andrej Pešta objevuje na Moravě, kde začíná jeho krátká, ale mimořádně důležitá činnost v rodícím se Svazu Cikánů-Romů a v redakci *Romano Lil*. Tato anabáze skončila poměrně rychle díky tehdejší totalitní moci, které se obrodné snahy Romů vůbec nelíbily a bez skrupulí Svaz v roce 1973 zrušila.

Mezi léty 1980 až 1984 pak žije a pracuje Andrej Pešta nějakou dobu v Podbřežicích u Vyškova a nakonec zůstává ve svém domě v Letovicích u Brna, jak jsem se již zmínil.

Andrej Pešta je dodnes přes svůj vysoký věk velmi vitálním člověkem a neuvěřitelným všeuředem. Ve svém domě si vše vyrábí sám, pracuje s kovem, se dřevem. Je také skutečným umělcem, maluje obrazy a výtvarně se vyjadřuje nejrůznějšími způsoby. Jeho obrazy a výtvarná díla jsou dnes ve sbírkách Muzea romské kultury. Najdete tam také jeho přesnou repliku kočovného romského vozu.

Do jednoho článku se nedá vtěsnat celý pohnutý lidský život. Kolik úsilí a houževnatosti musel Andrej vynaložit, aby naplnil svůj život. Kolik umu a statečnosti bez nároku na vysoké odměny. Když dnes pan Pešta předává do Muzea romské kultury umělecké, výtvarně dokonalé předměty, dosvědčuje tím, jaké úrovně ve své práci dosáhl. To je jeho nejlepší vizitkou, která zůstane už na věčnou památku uchována pro pamětníky. Kéž by se pro mnohé z nich stala vzorem hodným následování.

Zusammenfassung

Andrej Pešta, genannt Korádo

Andrej Pešta wurde 1921 in Italien geboren, doch seine Eltern starben sehr früh und er wuchs mit seinen Onkeln auf, mit denen er bis in die Tschechoslowakei kam. Über seine Kindheit weiß man leider nicht viel, als einzige Quelle dienen uns heute nur noch die eigenen Erinnerungen von Herrn Pešta, der heute im Alter von 86 Jahren in der Nähe von Brünn lebt.

Bevor Andrej Pešta in die Tschechoslowakei kam, lebte er eine Zeit lang in der Karpatenukraine, wo er unter den Roma weilte und deren Sprache lernte. Er änderte dort wahrscheinlich auch seinen Namen. So kann man sich jedenfalls erklären, wie jemand mit italienischer Herkunft einen derart unitalienischen Namen haben kann.

Während dem Krieg wurde Andrej Pešta zum Kriegsdienst in der Svoboda-Armee eingezogen und dank seinen Italienischkenntnissen kam er als Befreiungskämpfer bis nach Italien. Nach dem Krieg kehrte er zurück in die Tschechoslowakei, er besuchte eine Abendfachschule und lebte in *Spišská Nová Ves*. Auch hier pflegte er Beziehungen mit den Roma und so lernte er Milena Hübschmannová kennen. Ende der 60er Jahre siedelte er nach Mähren um.

Karel Holomek kennt Andrej Pešta seit den Jahren 1968-73 vom Verband der Zigeuner und Roma (*Svaz Cikánů-Romů*). Pešta arbeitete damals als Redakteur und Fotograf in der ersten tschechoslowakischen Zeitung der Roma – *Romano Lil*. Dank seiner italienischen Herkunft bekam er den Spitznamen – Korádo – nach einem Kommissar in einer Fernsehserie über die italienische Mafia.

Trotz seinem hohen Alter ist Andrej Pešta immer noch vielseitig tätig, ohne Übertreibung ist er ein Tausendkünstler, er arbeitet vor allem mit Holz und Metall und malt nicht nur Bilder, sondern z.B. auch auf Teller. Seine Kunstwerke kann man vor allem im Museum der Kultur der Roma in Brünn bewundern.

Eva Zdařilová

Romano džaniben – Ňilaj 2007
Časopis romistických studií

Časopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky.

Toto číslo je výstupem z výzkumného záměru č. MSM 0021620825 realizovaného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Toto číslo časopisu vyšlo za finanční podpory České rady pro oběti nacismu.

Projekt je financován za finanční podpory Nadace Arbor Vitae.

Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětem holocaustu.

Vydává Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktor: Peter Wagner
Výkonné redaktorky: Lada Viková a Helena Sadílková
Technická redaktorka: Eva Zdařilová
Recenzovali: doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc.
a Ass. Prof. Mag. Dr. Dieter Halwachs
Sazba: Petr Teichmann
Tisk: PBtisk, Příbram

Produkcí zajiřtjuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz

Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 160 Kč
Roční předplatné: 320 Kč (včetně pořtovného a balného)

ISSN 1210-8545
Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyřádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pořt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.